

25. studenoga 2022. broj 181

KU ZI S!

LIST ZA MLADEŽ

6

TEMA

VOLONTERSKI KAMPOVI

10

UČENICI

SASTAVAK ZA PRIMJER

20

GLAZBA

VHS STEREO

21

IGRICA

KINGDOMS OF AMALUR: RECKONING

2

FOTO MJESECA

Predstava

»Legenda o Vjetropirki«

List je besplatan

Osnivač: NIU Hrvatska riječ

Nakladnik: NIU Hrvatska riječ

Trg cara Jovana Nenada 15/II

24000 Subotica

Za nakladnika: Ladislav Suknović

Glavna i odgovorna urednica: Zlata Vasiljević

Urednica izdanja: Kristina Ivković Ivandekić

Zamjenik urednice: Davor Bašić Palković

Suradnici: Klara Dulić Ševčić, Andrea I. Darabašić, Ivan Benčik, Sara Žurovski

Lektura: Zlatko Romić

Korektura: Davor Bašić Palković

Tehnički prijelom: Thomas Šujić, Jelena Ademi

Fotografije: Ana Francišković, Pixabay

E-mail: casopis.kuzis@gmail.com

Web: www.hrvatskarijec.rs/stranica/kuzis/

Tisak: Rotografika d. o. o., Subotica

List izlazi uz redovitu potporu Pokrajinskog tajništva za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama

Izlazak iz zone komfora

Draga naša *Kužiš?! družino*,

u prethodnom periodu mnogo je događanja u našoj zajednici, kako onih političkih tako i kulturnih, a tek nas mnogo još očekuje u periodu koji slijedi. Neke od njih možete pročitati na stranici s najavama ili u *Hrvatskoj riječi*. Lijepo je vidjeti mlade ljude kako sudjeluju u nekom projektu ili događaju. Koliko god to lijepo i lako izgledalo iz perspektive promatrača, svjesni smo da vam je za svako prihvaćanje biti u nekom programu potrebna i određena doza hrabrosti. Nitko se ne osjeća sasvim ugodno tijekom upuštanja u nešto novo. Još teža situacija je kada su u pitanju provjere znanja, ispiti, prvi posao, davanje otkaza... Za sve to potrebno je izaći iz zone komfora i nekako plivati u tom osjećaju nesigurnosti, straha, ponekad i panike s milijun pitanja »što ako...« koji se, vjerovali ili ne, vremenom izgube i pretvore u »bravo«. U »bravo« zato što ste uspjeli usprkos strahu reći »da« nečemu novom, »bravo« zato što ste dali svoj maksimum i izašli na ispit od kog mjesecima strijepite, »bravo« zato što ste usprkos neizvjesnosti dali otkaz na poslu koji vam ne odgovara (naravno ukoliko imate uvjete za takav korak). Kakav god konačni ishod bio – imat ćete osjećaj da sebi govorite »bravo«, jer ste bili dovoljno hrabri da pokušate. Počeli su kolokviji, kontrolni i odgovaranja uveliko traju, godina se bliži kraju i vjerujem da vas snalaze kojekakvi izazovi. Uz njih, zajedno u paketu, htjeli vi to ili ne, doći će i po koji neugodan osjećaj koji će vas uzdrmati, ali ne posustajte – idite naprijed, pokušajte, dajte svoj maksimum. Nemojte se odati strahu. U redu je isplakati se ili se iskukati, ali nakon te terapije koja često zaista liječi – ustanite i izađite iz zone komfora. Vi ste mladi, puni snage i hrabrosti, navikli na brze promjene i puno možete. I ne stvarajte sebi dodatni pritisak povodom kraja godine – ocjenu koju ne popravite sada popraviti ćete sljedeće godine. Važno je da pokušate i da sebe redovno podsjećate da vrijedite više od vaših rezultata u školi, na fakultetu ili na poslu.

Na stranicama koje slijede pročitajte više o tome kako je našim dragim gimnazijalcima bilo u Osijeku, o posjetu *Interliberu*, o zanimljivim iskustvima s volonterskog kampiranja širom svijeta, a u rubrici *psihologija* informirajte se što su pogubne posljedice odgajanja »dobrih djevojčica«. Preporuke knjige, filma, kao i glazbeni dio ni ovog puta ne izostaju, a ukoliko postoji tema o kojoj biste voljeli pročitati nešto više, javite nam se na email casopis.kuzis@gmail.com. Do tada uživajte u stranicama našeg lista i sretno s obvezama i izazovima prije nego što uslijede blagdani.

Učimo zajedno za budućnost kakvu želimo

Povodom projekta međunarodne suradnje srednjih škola pod nazivom *Učimo zajedno za budućnost kakvu želimo* učenici i nastavnici subotičke Gimnazije *Svetozar Marković* su početkom studenoga bili u jednodnevnom posjetu Osijeku i III. gimnaziji *Osijek*. Kako se navodi, cilj spomenutog projekta jačanje je prekogranične suradnje s učenicima pripadnicima hrvatske manjine u ostvarivanju europskih ciljeva kao što su promicanje mira, održivog razvoja i kvalitete okoliša, borba protiv socijalne isključenosti i diskriminacije te jačanje socijalne i teritorijalne kohezije.

Prijateljski gradovi

»Suboticu smo odabrali zbog činjenice da je ona naš prijateljski grad, a s Gimnazijom *Svetozar Marković* već smo i pisali projekte. Osim spomenutih ciljeva, u fokusu nam je i njegovanje ljudskih prava. Znamo kakav je položaj Hrvata u Vojvodini i ovime im pokušavamo pomoći«, istakla je profesorica i knjižničarka III. gimnazije *Osijek* **Sanja Galić**.

Profesorica subotičke Gimnazije **Jelena Piuković** navela je kako spomenuti posjet i cjelokupni projekt

imali kratki domjenak tijekom kojega su se međusobno upoznali, a pritom su uslijedile radionice. Nakon toga su otišli u šetnju u pratnji vodiča, a završna točka im je bio centar grada kada su, kako je Lucia navela, po preporuci vodiča, posjetili i najbolju osječku slastičarnu *Petar Pan*. Ručali su u starom dijelu grada *Tvrđi* u restoranu *Stara pekara*.

»Slobodno vrijeme svatko je iskoristio na svoj način. Netko se odlučio za bolje upoznavanje baro-

knog dijela grada *Tvrđe*, a netko za školske zgrade III. gimnazije. Nakon toga smo imali radionice tijekom kojih smo se zabavili, ali i bolje upoznali te ponešto i naučili. Na mrežnoj stranici *padlet.com* stvorili smo zajedničku platformu kojoj svatko od nas može pristupiti u svakom trenutku. Također, imali smo i grupne radionice, kao i radionicu u kojoj smo se morali snaći bez upotrebe govora. Završna rasprava u sklopu projekta međunarodne suradnje *Učimo zajedno za budućnost kakvu želimo* bila je na temu diskriminacije, nakon čega smo otišli u obilazak škole. Na kraju nam je bilo jako teško rastati se s kolegama iz Osijeka. Našim domaćinima smo bili zahvalni na gostoprimstvu i organizaciji«, kazala je Lucia i dodala kako se nada daljnjoj suradnji koja će se, kako je čula, nastaviti već u svibnju sljedeće godine kada učenici III. gimnazije *Osijek* dolaze kod njih u Suboticu.

Povjerenstvo za potporu međunarodnoj suradnji osnovnih i srednjih škola, koje je osnovalo Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske, odabralo je ovaj projekt na javnom natječaju te mu je dodijelilo financijsku potporu.

K. U. / Foto: Bruno Jobst

imaju veliki značaj za jačanje suradnje s III. gimnazijom *Osijek*.

Obilazak i radionice

Učenica Gimnazije *Svetozar Marković* **Lucia Mamužić** za *Kužiš?!* je opisala posjet Osijeku i III. gimnaziji. Ona je navela kako su ih u toj školi dočekali učenici od prvog do četvrtog odjela. Na početku su

Srednjoškolci na »Interliberu«

Kao i ranijih godina, ne računajući vrijeme korona epidemije, učenici iz Vojvodine su i ove godine bili na najvećoj knjiškoj manifestaciji u Hrvatskoj – međunarodnom sajmu knjiga *Interliber*. U pitanju su učenici srednjih škola koji pohađaju cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku, a jednodnevni posjet organizirali su Hrvatsko prosvjetno društvo *Bela Gabrić* i Hrvatsko nacionalno vijeće.

Osamdeset putnika

Na *Interliberu* je bilo 80 učenika i profesora iz triju subotičkih srednjih škola – Politehničke škole, Gimnazije *Svetozar Marković* i Srednje medicinske škole. Osim boravka na Zagrebačkom velesajmu i *Interliberu*, učenici i profesori imali su prigodu posjetiti i centar Zagreba (Kaptol, Gradec, katedralu, Kamenita vrata, Trg svetoga Marka, Trg bana Josipa Jelačića), a jednodnevni program završio je zajedničkom večerom koju je osigurao Grad Zagreb.

Iz HNV-a s djecom su putovale članica Izvršnog odbora HNV-a zadužena za obrazovanje **Margareta Uršal** i asistentica u obrazovanju pri HNV-u **Nataša Stipančević**.

Svi zadovoljni

I učenici i njihovi profesori zadovoljni su kako je posjet prošao.

»Na *Interliberu* smo imali priliku vidjeti veliki broj djela iz dječje književnosti, beletristike te stručnu li-

teraturu, te je svatko, vjerujem, mogao pronaći pravu knjigu za sebe. Nakon posjeta sajmu uputili smo se u *Avenue Mall Zagreb*, te smo nakon toga večerali u restoranu *Stara zagrebačka škola*. Puni dojmova i s rancem punim knjiga krenuli smo k Subotici. Oduševio me veliki izbor knjiga, odlično društvo i sjajna organizacija«, kaže **Ivona Stantić**, učenica 1. f razreda Gimnazije *Svetozar Marković*.

Nekoliko sati za obilazak sajma, prema riječima učenice 3.2 razreda Srednje medicinske škole **Radmile Đukić**, bilo je i više nego dovoljno.

»Bilo je dobro, ali čini mi se da je sajam bio lošiji nego prošle godine. Nisam našla gotovo ništa što sam tražila. Na kraju sam uzela nastavak knjige koju sam kupila prošle godine. Nije nam bilo dosadno, jer smo svi bili raspoloženi i raspričani. Također smo primijetili da su ljudi iz Zagreba jako dobri i svi bi rado pomogli. Kad bolje razmislim, sjajno smo se provele«, kaže ona.

Profesorica i razrednica 3.2 **Vesna Bojanić** također je podijelila svoje zadovoljstvo organiziranim izletom.

»Bilo je knjiga za svačiji ukus, ali glavni mi je dojam ostavila uгода zbog slobode kretanja koju prošle godine nismo imali zbog silnih provjera oko koronavirusa«, kaže ona.

Svojim kućama izletnici su se vratili u kasnim noćnim satima, umorni, ali puni dojmova i u iščekivanju novoga izleta i druženja.

K. U.

Volonterski kampovi – neprocjenjivo iskustvo

Čini mi se da ideja putovanja, čiji su troškovi pokriveni, na kom možete steći divna iskustva i praktične vještine, a uz to dobro se zabaviti i upoznati nove ljude, zvuči primamljivo pa pomalo i nevjerovatno. Ovu mogućnost mladima (najčešće od 16 do 30 godina) nude omladinske organizacije u Srbiji, regiji i širom svijeta i podrazumijevaju volonterski rad u kampovima. Program volontiranja može biti veoma različit – od edukativnih radionica, preko projekata gradnje ili obnove do organizacije događaja i prilika. Također, ono što ovu priliku čini osobito zanimljivom, pored aktivnosti i druženja, jest činjenica da na kampove možete otići i u zemlju i u inozemstvu.

Iako sam volonterskim kampovima pristupila s do-

koje treba obaviti, broj volontera, raspored organizatora i takozvanih kamp lidera. Plan nikada nije garant onoga što će se događati niti može savršeno prenijeti ideju, no ipak ćete znati dovoljno kako biste se mogli odlučiti na kom kampu želite sudjelovati. Moguće je na kamp otići i s prijateljima, ali je potrebno tu molbu prenijeti organizatorima i dodati u napomeni. Svaki kamp ima ograničen broj ljudi i sustav funkcionira po principu tko se prvi javi. Izuzeci, naravno, postoje – ukoliko je kamp edukativnog karaktera ili podrazumijeva rad s djecom, prednost će imati nešto stariji i iskusniji volonteri, a slično je i s fizički zahtjevnim kampovima. Najveći broj kampova održava se u periodu od svibnja do kraja rujna, međutim, postoji

sta nade, ali malo očekivanja, ova iskustva su zaista značajno utjecala na moj život. Imala sam nekoliko razloga zašto sam se željela uključiti u ovako nešto. Jedan od razloga je mogućnost da se jedna zajednica unaprijedi ili pomogne. Ovisno od države u kojoj boravite i projekta na kome radite, vaš doprinos može biti iznimno velik. Imala sam priliku sudjelovati na edukativnim radionicama i kampovima s djecom i uvjerljivo su mi najupečatljiviji bili oni gdje smo mogli na neki način pomoći lokalnom stanovništvu. Takav je, na primjer, bio kamp gdje smo radili na obnovi seoske škole u centralnoj Srbiji.

Organizacija kampa

Prijava na kampove je veoma jednostavna i obavlja se putem websitea svake od organizacija. Uvjeti i plan kampa dani su unaprijed – broj dana, lista zadataka

izvjestan broj kampova u kojima možete sudjelovati tijekom čitave godine.

Smještaj, prijevoz, hrana

Gdje ćete spavati, kakva je organizacija prijevoza, jesu li troškovi pokriveni, spremanje obroka i podjele rada također zavisi od konkretnog kampa. Uglavnom troškove prijevoza snosite sami, uz mogućnost refundacije. Smještaj i hrana su osigurani od organizatora, mada obroke najčešće pripremate zajedno kao grupa. Smještaj može biti zaista raznovrstan: od katedrala i dvoraca na jugu Francuske, preko konaka u Turskoj, šatora tijekom ljetnih mjeseci, hostela ili obitelji drugih volontera. Iako nisu svi smještaji bili dobri, ne mogu reći da mi je i u jednom bilo neugodno. Takva iskustva također pozitivno utječu na ljude – postoje kampovi gdje su uvjeti veoma skromni jer je cilj da

se sredstva ulože u projekt. Kada provedete nekoliko noći u šatoru ili na podu velike fiskulturne sale, shvatite koliko ste blagosloveni svime što imate.

Priprema obroka često može biti jedan od zabavnijih elemenata kampa. Na internacionalnim kampovima često se susrećete s ljudima iz cijeloga svijeta koji će s vama podijeliti recepte iz svog rodnog kraja, iz svog djetinjstva. Istovremeno, ovo je veoma dobra prilika da usvojite nekoliko praktičnih vještina.

Aktivnosti i poslovi

Glede aktivnosti, svakako najveći dio vremena u kampu posvećen je radu. Ukoliko je u pitanju obnova nekog parka, dijela grada, zgrade ili javne ustanove uglavnom je podijeljeno na radne blokove i odmori, jer može biti veoma naporno. Ono što se meni posebice dopalo na ovim kampovima jest mogućnost učenja nekih poslova koje inače ne bih radila. Na primjer, kako da popravim rupe u zidovima, malam, provjerim rad aparata i slično. Uglavnom ćete se oprobati na nekoliko zadataka, a ne samo na jednom.

Na sve kampove do sada sam išla sama, odnosno bez svojih prijatelja. Nisam znala organizatore, lidere niti druge kampere. Nisam ekstrovert po prirodi, ali veoma volim probati nove stvari što me je navelo na to da na kampove idem samostalno, upoznajem nove ljude i oprobam se u novim okruženjima. Definitivno nije uvijek bilo ugodno, ali na osnovu tih iskustava naučila sam kako se snaći, kako komunicirati s ljudima, i najvažnije: da je neophodno izaći iz svog mikrosvijeta ukoliko želimo postići velike stvari.

Kako se uključiti u rad volonterskih kampova? Ukoliko ste zainteresirani uključiti se u rad volonterskih kampova, Mladi istraživači Srbije (MIS) odlična

su polazna točka! Također, i Asocijacija mladih volontera. Vega omladinski centar (Vega YC) je izuzetno dobro povezan s organizacijama iz čitavog svijeta, kao i Širi Dalje (@siri.dalje) – obje nude veoma veliki broj mogućnosti za volontiranje, ali i konferencije i razmjene, ponajviše širom Europe.

Andrea I. Darabašić

7

Fondacija Danilo Kiš Subotica

Natječaj za najbolji video na temu »Stalo mi je«

Fondacija Danilo Kiš poziva mladež od 12 do 30 godina s teritorija Subotice da sudjeluju u nagradnom natječaju u području umjetničkog stvaralaštva na temu »Stalo mi je«. Potrebno je putem kratkog neverbalnog videa predstaviti do čega ti je stalo. Moguće je snimiti koreografiju (ples, fizički teatar, performans), obične, svakodnevnne pokrete, sportske pokrete, skokove, pokrete svog lica – mimiku, različite geste, znakove rukama, nogama, bez ili uz propratnu glazbu, zvukove iz prirode, s ulice...

Kratak video može biti napravljen video kamerom, fotoaparatom, mobitelom.... Trajanje snim-

ke je ograničeno na 5 minuta, u mp4 formatu. Kako navode na sajtu Fondacije, rad mora biti autorski a nagrade su: električni trotinet, tablet, grafička tabla, eksterni hard-disk, pametni sat, bežične slušalice, online tečaj Krojačeve škole, vaučeri...

Prijava na natječaj moguća je putem linka: <https://forms.gle/ufnivPHVYPmprcfX8> najkasnije do 5. prosinca 2022. godine. Više informacija o uvjetima natječaja saznajte na sajtu www.danilokis.rs, javljanjem putem elektroničke pošte na: office@danilokis.rs ili na telefon: 024/523-566.

K. I. I.

Znanjem do uspjeha

Učenici Gimnazije *Svetozar Marković* iz Subotice, među kojima je i učenik 3. f odjela **Teo Margetić**, pobjednici su ovogodišnjeg kviza iz kulture i povijesti nacionalnih zajednica AP Vojvodine *Koliko se poznajemo*, koji organizira Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice. Natjecanje učenika emitira se na RTV Vojvodina.

Vrijedno iskustvo

U polufinalu, održanom 5. studenoga, učenici subotičke Gimnazije pokazali su svoje znanje i pobjedili. Članovi četveročlane ekipe, pored Tea, činili su **Sándor Hajdú**, **Nevena Maravić** i **Milana Vukov**. Naš sugovornik Teo se ove godine prvi put susreo s kvizom *Koliko se poznajemo*.

»Za mene je iskustvo u spomenutom kvizu bilo nešto potpuno novo. Na kviz sam se prijavio na inicijativu profesora povijesti **Save Samardžića**. Tri faze kviza su bile kvalifikacije koje su se odigrale u Somboru, a polufinale i finale u Novom Sadu u studiju RTV-a. Sve faze su se odigrale u roku od otprilike dva tjedna. U kvizu su bile igre kao što su asocijacije, izbaci uljeza, izaberi točan odgovor od ponuđenih i slično. Proces pripreme bio je zanimljiv, više nego stresan i zamoran upravo zato što je sadržaj zaista bio zanimljiv. Osim toga, u početku smo se podijelili tko će najbolje iz ekipe proučiti koji dio gradiva«, opisuje Teo.

Prve četiri ekipe osvojile su sedmodnevni boravak u Italiji krajem listopada ove godine. Obišli su Rim, Firencu i Padovu.

Odličan kviz

Osim pozitivnih reakcija na putovanje, Teo ima samo riječi hvale za kviz koji rado preporučuje i drugim mladim ljudima.

»Mislim da je ovakav tip natjecanja odličan za učenje činjenica o Vojvodini i njezinim nacionalnim manjinama za koje nikad ne bismo znali, kao i za upoznavanje novih ljudi i prijatelja. Sam kviz je

također zabavan, kao i proces snimanja istog. Definitivno bih preporučio sudjelovanje u kvizu svima koje zanima povijest Vojvodine i ljudi koji tu žive«, zaključuje naš sugovornik.

Diplome s natjecanja

Teo je također poznat i po uspjesima na školskim natjecanjima, posebice iz biologije. U osnovnoj školi u osmom razredu osvojio je 1. mjesto na općinskom natjecanju iz biologije, u sedmom razredu osvojio je 3. mjesto na općinskom natjecanju iz biologije i 3. mjesto na općinskom natjecanju iz povijesti, zatim

u šestom razredu 1. mjesto na općinskom natjecanju iz biologije i 2. mjesto na okružnom natjecanju iz tog predmeta. Sva ova dostignuća uveličana su Vukovom diplomom za uspjeh u osnovnoj školi.

Po osvojenim diplomama može se primijetiti da je biologija nešto što Tea veoma interesira, a upitali smo ga i koliko danas vremena posvećuje učenju i što čini u slobodno vrijeme.

»Biologija je definitivno nešto što me je u osnovnoj jako interesiralo, a to interesiranje se nastavilo i u srednjoj školi. Međutim, još nisam 100 posto siguran na kom fakultetu želim nastaviti školovanje. Što se tiče škole i učenja, trudim se postići neki balans u kome dovoljno posvećujem vremena školi, a da me to ne opterećuje previše«, ističe Teo i dodaje kako u slobodno vrijeme voli gledati serije i igrati video igre, družiti se s prijateljima i članovima obitelji.

K. Ivković Ivandekić

Pogubne posljedice odgajanja »dobrih djevojčica«

Posljednjih mjeseci svjedoci smo uvećanog broja nasilja nad ženama u društvu koje je već u velikoj mjeri opterećeno raznim oblicima nasilja. U porastu je i fizičko nasilje nad ženama, kao i broj ubijenih žena od strane partnera. Također, sve više se prihvaćaju oblici nasilja u koje spadaju razni pokušaji upravljanja ženama (od toga kako bi se trebale odijevati do toga kada bi i koliko trebale radati i slično).

Ukoliko se pitate zašto je baš nasilje nad ženama tako često, jedan od odgovora na ovo kompleksno pitanje krije se u djetinjstvu i u načinu odgoja. Iako se sve što pišem u ovom tekstu može primijeniti općenito na odgoj djece, puno je češće da se upravo djevojčice odgajaju na ovaj poguban način koji ću opisati dalje u tekstu.

Kako odgajamo »dobre djevojčice«?

Kako odgajamo djevojčice objasnila je dr. **Nicole LePera**, autorica knjige *How to Do the Work: Recognize Your Patterns, Heal from Your Past, and Create Your Self*. Djevojčice od malena uvjetuju da budu ljubazne, pristojne i da se ne suprotstavljaju.

Uči ih se (bilo izravno, bilo neizravno) da ne pokazuju ljutnju, da dopuštaju drugima da im krše granice, da skrivaju vlastite potrebe kako bi udovoljile drugima. Uči ih se da budu nesebične i da prednost daju tuđim potrebama. Djevojčice koje prihvate sve ovo u obitelji i društvu su nagrađivane pohvalama i odobravanjem.

Biti »dobra djevojčica« dolazi s vrlo visokom cijenom. »Dobre djevojčice« izgube kontakt sa sobom, doživljavaju traumu i kao posljedica toga njihov živčani sustav počinje reagirati »zamrzavanjem« (freeze) ili pokoravanjem-udovoljavanjem (fawn).

Na primjer, djevojčici je neugodno u blizini ujaka jer je alkoholičar, verbalno nasilan prema drugima ili možda samo neugodan i dosadan kako osobe u alkoholiziranom stanju znaju biti. Majka će možda primijetiti neugodu koju djevojčica osjeća, no umjesto da prihvati djetetove emocije i nauči ju da je u redu osjećati neugodu u ovakvim situacijama te da je to znak da se treba zauzeti za sebe i maknuti od ujaka, često će majka u takvoj situaciji (ili drugi iz okoline) poslati poruku da npr. ujaku dade zagrljaj »jer je to pristojno, a nije lijepo ispasti nepristojna...«.

U trenu dok ujaku daje zagrljaj njeno tijelo reagira »freezom«. Polako, kroz niz ovakvih i sličnih situacija ona uči kako prekinuti povezanost s vlastitim emoci-

jama, a sve to kako bi bila poslušna i dobra. Odrasta vjerujući da je njezina uloga u društvu da bude pristojna i da ju ljudi zbog toga vole. Njezin fokus je na drugima i na onomu što bi drugi mogli misliti o njoj.

Gubljenje kontakta sa sobom

Kada dođe u uzrast za izlaske, već je izgubila kontakt sa sobom i s onim osjećajem u trbuhu koji je govorio što joj paše, a čega da se kloni. Iza nje su godine vježbanja gašenja instinkta. Rijetko će se upitati paše li njoj partner, jer će sva pozornost biti na tomu što partneru paše i što on želi.

U odrasloj dobi možda više nema ujaka, ali će sad reagirati »freezom« kada je nadređeni neprimjereno dodiruje ili kada kolega ima seksističke komentare. Reagirat će »freezom« i kada suprug bude agresivan prema njoj jer – tako je naučila, biti tiha i ne zauzeti se za sebe radi »mira u kući«.

Nažalost, »dobra djevojčica« ne nauči vrlo važne vještine, a one su: iskazati vlastite potrebe; postaviti granice i rješavati sukobe na ispravan način.

Pouka ovog teksta

U idućem broju ću pisati dalje o tomu kako pomoći sebi ako ste i sami odgajani da zanemarujete sebe. A što se tiče ovog teksta, ako ćete iz njega ponijeti samo jednu stvar neka to onda bude promišljanje o sljedećem: kada u prirodi vidite ženku bilo koje životinje kako posve jednako kao mužjak lovi, bori se za sebe, napada i brani se kada treba, pomislite li kako to baš nije primjereno, da bi trebala biti »dobra djevojčica«, manje agresivna, a ne tako zauzimati se za sebe?

Vjerujem da ne pomislite. A zašto bi onda za djevojčice bilo drukčije?

Marina Balažev, specijalizantica transakcijske analize, smjer psihoterapija

Sastavak za primjer

Snaga riječi najbolje se ogleda u govorima koji su promijenili svijet, jer mnogi javni govori su upravo to i učinili. Upravo takvi govori i danas svjedoče o govornikovoj vještini, citirani su i ponavljani, a neki su od njih opća mjesta u kolektivnom sjećanju. Primjer toga su govori **M. L. Kinga**, **Nelsona Mandele**, **Mahatme Gandhija** te neki suvremeniji govori kao što je govor palestinske djevojčice **Malale** ili autorice **J. K. Rowling**. Istaknuti govori prikazuju nam primjere iznimnog govorničkog umijeća i plemenitog cilja, a ujedno i motiviraju slušatelje. Cjelokupna teorija i pravila govorničtva satkana je u pojmu retorike.

Po riječima profesorice hrvatskog jezika i književnosti **Monike Ivanović**, upravo su se s tim pojmom upoznali i učenici 2. f razreda subotičke gimnazije *Svetozar Marković* te su čitanjem, slušanjem, ali i gledanjem uočavali sve odlike dobrog govornika, ali i dobrog govora. Inspirirani ranije spomenutim govorima, govorima koji su promijenili svijet, i sami su se učenici okušali u umijeću retorike te su na tragu toga napisali vlastite govore o problemima koji muče njihovu generaciju. U nastavku se nalaze tri rada učenica 2. f razreda u kojima se problematizira ovisnost o tehnologiji te materijalizam u reklamama...

Negativne strane tehnologije

Dragi vršnjaci,

ja sam Petra Miković, petnaestogodišnjakinja koja je, kao i većina tinejdžera, ovisna o tehnologiji.

Koliko je vas uopće briga što ja sada imam tremu? Pretpostavljam da većinu ne. Zna li tko je za to kriv? Moderne tehnologije! Vjerovali vi to ili ne. Najnovija su istraživanja pokazala da ukoliko tinejdžeri provode previše vremena ispred ekrana, frontalni režanj im se ne razvija u dovoljnoj mjeri. A upravo je on zadužen za empatiju, odnosno uživanje u emocije drugih. Istraživanja su također pokazala da mlađim generacijama treba više vremena kako bi prepoznale osnovne emocije kod drugih. Nažalost, mladi danas provode previše vremena ispred ekrana. To je dokazalo i istraživanje provedeno u Subotici, koje navodi da svaki četvrti srednjoškolac provede više od četiri sata dnevno na računalu. Ali to nije sve! Najčešće se zatvaraju u nerealni svijet i postavljaju sebi nerealne standarde gledajući idealne svjetove drugih. Zbog toga su danas povećani slučajevi depresije kod mladih, a sve učestalije je i nasilje na internetu. Osobe koje ostavljaju nepristojne komentare, vrijeđaju druge i čine ih manje sretnima, najčešće su i same nesretne te nemaju predodžbu kako to može utjecati na osobu s druge strane ekrana. Upravo zbog svega toga stvara se sve veća potreba za bolnicama i odjelima odvikavanja od interneta, čak više nego kod drugih ovisnosti jer je upravo ova »droga« najdostupnija. Neke osobe dožive čak dopaminsku groznicu ukoliko ne dobiju »dozu« interneta na koju su naviknuli. Ipak, moderne tehnologije nemaju samo negativne učinke. Ako se računalo koristi u razumnoj mjeri i u dobre svrhe, može itekako biti od koristi. Da može biti od koristi potvrđuje nam i činjenica da vrijeme reakcije kod današnjih mladih je puno kraće nego kod starije generacije.

Ipak, nekako su vidljiviji oni negativni učinci, a jedan od njih je i jaz mozgova. Od kada je civilizacije, mozak se ovakvom (današnjom) brzinom razvijao kada je prvi puta izmišljeno oruđe za rad. Nakon toga mozak naglo prelazi u novu fazu razvoja. Danas svjedočimo tom drugom naglom razvoju mozga, a sve zbog modernih tehnologija. Na tragu ubrzanog razvoja mozga dolazi do pojave takozvane indigo djece – visokointeligentne djece koja imaju brze reakcije, ali pate od poremećaja pažnje i uskraćena su za empatiju i socijalnu interakciju. Iako moderne tehnologije imaju i svoje vrline i svoje mane, prije svega trebamo prihvatiti postojeći problem i težiti njegovom rješenju.

Dakle, ako odgovorno promišljamo o svojoj budućnosti morat ćemo ovom pitanju pristupiti s dozom velike ozbiljnosti. Koristimo internet pametno, održavajmo i čuvajmo realne (a ne toliko virtualne) kontakte s prijateljima i ne dozvolimo da mi koristimo modernim tehnologijama, nego da one koriste nama i našoj budućnosti.

Petra Miković

Loš utjecaj na fizičko i mentalno zdravlje

Dragi prijatelji,

ja sam Jovana, učenica Gimnazije *Svetozar Marković* i 2. f razreda te ću vam danas iznijeti svoje stavove i mišljenje o ovisnosti o tehnologiji, a sve sa svrhom da probudim svijest koliko je ova ovisnost sveprisutna i opasna.

»Prava opasnost nije da će računala početi razmišljati kao ljudi već da će ljudi početi razmišljati kao računala«. Ovisnost o tehnologiji širok je pojam koji, između ostalog, obuhvaća i ovisnost o internetu. Ova ovisnost može imati vrlo ozbiljan utjecaj na mentalno zdravlje, doprinosi razvoju anksioznosti i depresivnosti, poremećaju pozornosti i mnoge druge probleme. Svjedoci smo rasta društvenih mreža i pojavljivanja novih koje su napravljene u vidu reklama. Na naslovnica društvenih mreža iskaču nam stvari koje su nam se svidjele i koje nas zanimaju te

nam na taj način sve više usmjeravaju pažnju na to, a ne na nešto bitno. Mladi provode sate i sate listajući videe od svega par sekundi, a nisu ni svjesni koliko su vremena uzalud potrošili. Kockanje na internetu danas je moguće na raznim stranicama i platformama, a to može biti opasnije od kockanja u kockarnici. U znanosti ne postoje točni simptomi za proglašenje stanja ove vrste ovisnosti. Međutim, provedene su mnoge studije koje su izdvojile neke kriterije, a jedan od njih je taj da osoba koja je razvila ovisnost o internetu postaje iritabilnija, odnosno da je bilo što može razljutiti. Prekomjerna upotreba tehnologije utječe negativno na mozak. Naime, kada osoba dobije »like« odnosno »sviđa mi se« u mozgu se otpuštaju neurotransmiteri, kao što je dopamin, koji je odgovoran za dobar osjećaj. Što se više dopamina otpušta u mozgu, raste ovisnost. Ovisnost o tehnologijama i internetu povećava stupanj izloženosti rizičnom ponašanju. Osoba krši zakone i pravila, konzumira drogu, izostaje s nastave te prakticira i druga nepoželjna ponašanja. S druge strane, zamišljam svijet u kojemu mlade osobe ne dižu ruku na sebe zbog loših komentara na internetu ili zbog trendova i stvari koje su popularne, zamišljam ih sretne, uz svoje obitelji, bez korištenja interneta. Zamišljam svijet u kojem ljudi neće biti ovisni o društvenim mrežama i gubiti vrijeme na stvari koje nisu korisne, a uz to su i štetne za njihovo psihičko i fizičko zdravlje.

Stoga, zaključujem da ovisnost o tehnologijama predstavlja veliki problem današnjice, koji mnogi ne vide ili se prave da ga ne vide, a sve je veći. Kao što sam već istaknula: »prava opasnost nije da će računala početi razmišljati kao ljudi, već da će ljudi početi razmišljati kao računala«. To znači da će ljudi jednog dana postati roboti zahvaljujući tehnologiji i da neće moći normalno funkcionirati dok ne dobiju određenu naredbu. Zato se treba boriti s modernim tehnologijama i smanjiti njihov utjecaj na pojedince od najranijeg djetinjstva, a to možemo svi zajedno. Mladi, ostavite svoje mobitele i družite se, budite sretni i zdravi!

Jovana Kujundžić

Materijalizam u reklamama

Dragi prijatelji i prijateljice, kolege i kolegice,

ja sam Barbara Piuković, učenica drugog razreda Gimnazije *Svetozar Marković* u Subotici.

Drago mi je što smo danas ovdje, na satu hrvatskog jezika, na kojem sam dobila priliku iznijeti svoje stavove i razmišljanja o problemu materijalizma u reklamama. O problemu kojega možda većina nije ni svjesna.

Čemu služe reklame? Koja je njihova svrha ili što se njima postiže? Odgovore zasigurno imate jer čemu bi reklama služila osim da reklamira neki proizvod. Zar ne? Reklama je zapravo vid komunikacijskog procesa između prodavača i potrošača kojoj je cilj nagovoriti potrošača na kupnju određenog proizvoda ili usluge. Dakle, nagovoriti potrošača, s naglaskom na ovo »nagovoriti«. Zašto bismo nekoga morali nagovarati na nešto ako je ta osoba sigurna da joj upravo to i treba? Ovo pitanje ključ je današnje teme o kojoj ću vam govoriti.

Sve su reklame napravljene u svrhu privlačenja pažnje, da prikažu proizvod ne u najboljem svjetlu već i iznad toga. Proizvodi na reklamama izgledaju savršeno, njihova funkcija ili svrha prikazana je kao nešto što baš vama i baš u tom trenutku treba, a zapravo – reklama je šminka. Mi je vidimo, oduševimo se i poželimo ono što nam ona nudi. Činjenica je da stvari tako funkcioniraju, no je li to onda prevara? Prije nego što odgovorim na ovo pitanje, skrenula bih pažnju na jednu činjenicu. Vaša i moja, odnosno pažnja mlađe generacije, svela se na svega sedam sekundi. Tik tok, Instagram i ostale društvene mreže u koje gledamo, mi zapravo ne gledamo. Mi ih prelistavamo i prelistavamo ili »scrollamo«, jer tko ima strpljenja pogledati video od par minuta, film od preko sat vremena ili podcast od skoro četiri sata. Ako prodavač, vlasnik proizvoda ili autor reklame, želi prodati svoj proizvod on ima svega sedam sekundi približiti se potencijalnom potrošaču. Nema vremena za detaljan prikaz ili priču o dobrim i lošim stranama. Samo je potrebno stvoriti emociju i povezanost s potrošačem i proizvod je prodat! Reklamom je bitno doći do publike na način koji je njoj blizak, makar sam proizvod bio u pozadini. I tu dolazimo do odgovora na prethodno postavljeno pitanje. Nema prevare, samo inteligencije. Mi se s reklamom povezujemo i poistovjećujemo. I tako sve teže izmičemo tom takozvanom navlačenju na reklame koje nas navodi na nepotrebnu kupnju. Nepotrebna kupnja nas dovodi do razočaranja, a upravo tome i služe reklame. Htjeli mi to ili ne, one nam se uvuku pod kožu i nesvjesno upravljaju našim odlukama kada je u pitanju novčanik. A možemo slobodno reći da tako manipuliraju nama.

Dakle, možemo zaključiti da se s reklamama ne vrijedi boriti. One nas povezuju s proizvodima, nagovaraju, udaraju na emociju ili potrebe te se prolagođavaju našim potrebama i vremenu koje izdvajamo. Reklama nije loša stvar, ali činjenica je da mi jesmo njezini materijalni robovi. Ne budimo ogorčeni kada kupimo nešto što nam u stvari ne treba ili nervozni kada shvatimo da smo uzalud bacili novac. Osvijestimo sami sebe prije toga poteza. Stoga vas lijepo molim, razmislite prije nego kupite nešto samo jer ste vidjeli reklamu. Ne nasjedajte na sve što vam se servira, jer sve je to dio manipulacije koja nas pretvara u materijaliste, a svi znamo da je sreća u malim, prije svega, nematerijalnim stvarima.

Barbara Piuković

Vatra

Foto: promo

Advent oko nas

Advent ili došašće (latinski adventus: dolazak) dio je liturgijske godine koji neposredno prethodi blagdanu Božića, počevši od četvrte nedjelje prije Božića. Osim u crkvama, advent je zauzeo svoje mjesto i na gradskim trgovima brojnih europskih gradova. Sadržaji koji ove postavke uključuju uglavnom su komercijalni i većim dijelom se zasnivaju na gastronomskoj i kulturnoj ponudi. Za gradove u kojima se organiziraju najpoznatiji adventski sajmovi ovo je prigoda za promidžbu među brojnim turistima i posjetiteljima.

U našoj široj okolini, dakle u ovome dijelu Europe, već godinama se izdvaja *Advent u Zagrebu* kao jedna od najprepoznatljivijih manifestacija u tom gradu. Ovogodišnje otvorenje je predviđeno u subotu, 26. studenoga, kada će se upaliti prva adventska svijeća na Trgu bana Jelačića u 17 sati. Ovo je događaj koji okuplja brojne stanovnike Hrvatske, ali i inozemne turiste. Ovogodišnji *Advent u Zagrebu* obuhvatit će i novogodišnja događanja, pa će trajati sve do 7. siječnja.

Zagreb

Kako najavljuju organizatori, ovogodišnja manifestacija odvijat će se na 20 lokacija, a uključit će i brojne koncerte u otvorenim i zatvorenim gradskim prostorima, kao i na trgovima. *Advent u Zagrebu* ima i svoju službenu stranicu <https://www.adventzagreb.hr/> te svi koji planiraju posjet mogu napraviti detaljan plan obilaska gradskih lokacija.

Na službenim stranicama *Adventa* podsjećaju kako posjetitelj ne bi smio propustiti vidjeti Hrvatsko narodno kazalište u božićnome ruhu, tunel Grič, park Grič, prolaz Oktogon, Zrinjevac, Ledeni park ili novu adventsku lokaciju – Staru Vlašku. Ovo su samo neke od lokacija na kojima će posjetitelji moći osjetiti adventski i božićni ugođaj u Zagrebu: od prepoznatljivih drvenih kućica, kuhanoga vina, ukusne hrane, glazbeno-scenskih prikaza, brojnih radionica za najmlađe, okvira za fotografiranje kako biste imali lijepu uspomenu i brojnih drugih sadržaja. Ne bi bilo dobro ni kazati sve unaprijed, najbolje je posjetiti *Advent u Zagrebu* i stvoriti vlastite uspomene.

Beč

Još jedan od vrlo posjećenih predbožićnih sajмова je onaj u Beču. U tom gradu ove godine obilježava se 300 godina organiziranja božićnih vašara! Tom prigodom organizira se jedan od najvećih vašara do sada, a oko 950 štandova. Zapravo, u Beču se ne održava jedan vašar nego mnogo njih, ali je svakako najpoznatiji onaj ispred Gradske vijećnice – *Christkindlmarkt*. Ovdje se mogu kupiti brojne ručkovine, ručno oslikane kuglice za bor ili šalice kao uspomena s bečkog božićnog vašara. U kompleksu dvorca *Schönbrunn* također se održava božićni sajam te će on biti osobito zanimljiv za one koji žele vidjeti carski Beč u božićnome ozračju. Dvorac *Belvedere*, koji je poznat po svojim vrtovima i fontanama, također nudi božićni ugođaj.

Za one koji ne planiraju putovanja ovoga adventa svakako ostaje pogledati predblagdansku ponudu u Subotici, Somboru i Novom Sadu. Pod različitim imenima i u ovim gradovima organiziraju se blagdanski vašari s raznolikom ponudom, a posljednjih godina se i njihov sadržaj pomalo mijenja i obogaćuje. Uvijek se možete s prijateljima prošetati, ugrijati se uz kuhano vino, kupiti neke zanimljive ručno izrađene darove ili jednostavno uživati u blagdanskome ozračju.

Klara Dulić Ševčić

***Lijepa lica dobre književnosti!
Nova knjiga u nakladi NIU »Hrvatska riječ«***

Knjiga se može nabaviti u NIU »Hrvatska riječ« po cijeni od 500 dinara

Kako do master studija u Izraelu

18

» **S**vijet je knjiga, a tko ne putuje – čita samo jednu stranicu«. – Sveti Augustin. Još se sjećam ovog citata. Prvi put sam ga vidjela na velikoj reklamici ispred ulaza u kantu. Uz citat, tu je bila i putovnica, daleka tropska destinacija i veliko ime agencije za studentska putovanja u Ameriku. Taj svijet koji me čekao vani doista je bio poput knjige posuđene iz Božje knjižnice. I ta je knjiga neotvorena stajala preda mnom, a ja sam nestrpljivo iščekivala i veselila se čitanju njezinih stranica. Svaki redak i svaki paragraf donosio je neke nove priče i mjesta. Putovanja su se nizala, stranice su se okretale, putovnice su se popunjavale. Možda jednog dana napišem nešto više o tim putovanjima. Ovdje sada želim zabilježiti događaje i uspomene s putovanja u Izrael 2022. godine.

Putovanje u Izrael počelo je odabirom magistarskog programa. Nakon završenog preddiplomskog studija fizioterapije željela sam upisati master studij u inozemstvu. U početku nisam znala gdje i što bih točno studirala. Željela sam naučiti više o pedagogiji, obrazovanju kao i cjelokupnom razvoju djece u prvom razdoblju života. Pronašla sam prvih nekoliko web stranica s popisom preporučenih fakulteta, a onda sam počela slati upite. Imala sam svoje motivacijsko pismo, životopis i diplomu preddiplomskog studija te sam ih slala na e-mail adrese fakulteta koji

su me interesirali. Uvijek sam u svoje upite uključivala i pitanje o stipendiji, znajući da će ono imati veliku ulogu u mojoj odluci. Putem interneta uspjela sam stupiti u kontakt s mnogim sveučilištima diljem Europe, Amerike, Azije, pa čak i Afrike. Nakon što bih dobila njihov odgovor, pokušala bih pronaći više informacija o tom sveučilištu, predmetima, gradu, smještaju, cijenama itd. Bile su to vrlo mukotrpne pretrage. Pokušala sam posjetiti i nekoliko agencija u gradu koje su nudile pomoć oko studiranja u inozemstvu.

Uspjeh nakon pretrage

Pretrage na internetu sam uglavnom vršila na engleskom jeziku i u jednom trenutku sinula mi je ideja da probam i na hrvatskom. Nakon nekoliko pokušaja pronasla sam ključne riječi koje su me dovele do web stranice koja je nudila interdisciplinarni magistarski program razvoja djeteta u Haifi u Izraelu. Na početku me destinacija nije toliko privukla koliko opis programa i predmeta. Kurikulum je uključivao psihički razvoj djeteta, njegov odnos s roditeljima i okolinom, ali i fizički aspekt. U uvjetima za upis istaknuto je da se na ovaj program mogu prijaviti osobe sa završenim osnovnim studijem pedagogije, psihologije, socijalne medicine, fizioterapije, čak i prava i

ekonomije! Holistički pristup programa imao je viziju i ideju ujediniti različite discipline i educirati ih kako bi poboljšali kvalitetu života djece diljem svijeta! Dogodilo se čudo! Odmah sam poslala e-mail i nestrpljivo čekala njihov odgovor. Iako cijena programa nije bila jeftina, ipak sam se nadala stipendiji. Nakon nekoliko dana stigao je neobičan odgovor: koordinator za upis programa ponudio mi je online sastanak na kojem sam se mogla bolje upoznati s programom i postaviti dodatna pitanja o stipendijama, stanovanju, životu u Izraelu itd. Do sada nisam dobila ovakav odgovor niti s jednog sveučilišta, uglavnom me automatska poruka usmjeravala na određeni link gdje sam mogla pročitati iskustva drugih studenata ili uplatiti upis na program. Odmah sam dogovorila vrijeme sastanka i pripremila pitanja. Mladić s kojim sam razgovarala bio je spreman objasniti mi sve korake koji su potrebni za registraciju i odgovoriti na sva moja pitanja. Razgovor je bio vrlo ugodan, ali zaključak je bio da sam malo zakasnila. Prijave za stipendije već su bile zatvorene za ovu godinu. Prijavila sam se na njihovu listu e-pošte u nadi da ću se na vrijeme prijaviti sljedeće godine.

Registracija i priprema dokumentacije

Bila je jesen 2020. i već u prosincu iste godine dobila sam ponudu za ranu registraciju i ubrzo je krenula priprema dokumentacije. Popunjavanje obrazaca, liječnički pregled, uređivanje životopisa i motivacijskog pisma te priprema za ispit iz engleskog jezika. Nakon skeniranja svih dokumenata poslan je glavni e-mail.

Nakon nekoliko mjeseci stigao je odgovor. Nestrpljivo sam otvorila e-mail: primljeni ste na fakultet i odobrena vam je stipendija! Tada sam osjetila novi val uzbuđenja, radosti i optimizma. Srce mi je počeo

lo kucati jače, misli su mi se počele širiti i kao da sam već osjećala tremu prvog dana škole. Uzbuđenje je bilo prerano i nisam ni slutila koliko me još stvari čeka prije nego što zaista uđem u avion za Tel Aviv.

Test engleskog jezika

Postojala su dva uvjeta koja sam morala ispuniti kako bih u potpunosti bila primljena na nove studije: položiti test engleskog jezika, kao i aplicirati za studentsku vizu. Zbog prethodnih putovanja imala sam veliku sigurnost u znanje svog engleskog jezika, međutim nikada nisam učila, čitala stručnu literaturu niti polagala ispite na engleskom jeziku. Moje samopouzdanje se poljuljalo i odlučila sam poboljšati svoj engleski jezik, najviše vokabular i gramatiku. TOEFL (Test of English as a Foreign Language) vrši procjenu sposobnosti komunikacije na engleskom jeziku na temelju četiri dijela: čitanje s razumijevanjem, slušanje s razumijevanjem, govor i pisanje. Prošla sam nekoliko online test proba i obnovila gramatičku osnovu trudeći se da vježbam čitanje i pisanje, ali isto tako govor i slušanje engleskog. Test sam mogla raditi online u svojoj sobi, ali morala sam proći vrlo striktnu proceduru kako bi osoba s druge strane ekrana utvrdila da nemam nikakve namjere prepivati tijekom testiranja. Imala sam veliku tremu, naročito jer sam znala da sam vremenski ograničena i da moram ispuniti sva pitanja prije isteka vremena. Test je trajao oko tri i pol sata.

Apliciranje za vizu

Ishod rezultata nazirao se tek sljedećeg tjedna, a ja sam se trudila da svoje misli okupiram drugim obvezama. Moj rezultat je pokazao da od četiri dijela testa, moje vještine pisanja imale su najniži broj bodova. Uspjela sam dosegnuti nivo znanja engleskog jezika koji je Sveučilište zahtijevalo, ali sam znala da ću morati uložiti dvostruko više vremena i truda kada krenem s pisanjem seminara, izvješća i drugih zadataka za vrijeme studija.

Moje pripreme su se nastavile i razgovor za viziranje je bio sljedeći korak. Za razliku od testa za engleski jezik, za viziranje nisam mogla izvršiti velike pripreme. Pripremila sam dokumentaciju i zakazala termin, ali sam znala da na odluku konzula nisam mogla puno utjecati. Razgovor s konzulom je trajao sat vremena, tijekom kojeg sam odgovarala na pitanja o svom životu i studijama koje želim pohađati na Sveučilištu u Haifi. Osjetila sam da je žena s kojom sam razgovarala bila istinski zainteresirana i oduševljena studijama i interdisciplinarnim programom. Nakon razgovora osjetila sam veću znatiželju i interesiranje za znanje koje me je čekalo na studijama. Sada kada mi je viza bila odobrena, a rezerve motivacije pune, osjećala sam da sam spremna za prvi semestar.

Sara Žurovski

Post punk, emocije i video kasete

20

U ovom broju vam predstavljamo grupu VHS Stereo, mladi bend koji je privukao dosta pažnje prije dvije godine sa svojim prvim singlom *Navijam za tebe*, jednim postpunkerskim bangerom s power pop prizvukom. Od tada se ovaj bend proširio za jednog člana, putuju, sviraju, rade na novom materijalu, ali informacije o tome ljubomorno čuvaju. Nadam se da je razlog tome jer nešto opasno spremaju.

KUŽIŠ?! Odakle dolazi VHS Stereo, tko su njegovi članovi i koliko dugo svirate zajedno?

Članovi su **Milan Cicvarić** (bubanj), **Aleksandar Hadžić** (gitara, vokal) **Nikola Kojadinović** (bas gitara) i **Sergej Sokolov** (gitara). Milan, Nikola i ja dolazimo iz Užica, ali živimo u Beogradu već godinama, Sergej je iz Obrenovca, studira u Beogradu. Nikola, Milan i ja sviramo u bendovima zajedno od srednje škole, Sergej je u bendu mjesec i pol dana, ali se družimo već dugo, pričamo o glazbi i tako, bilo je prirodno da nam se priključi u nekom momentu.

KUŽIŠ?! Koji vas izvođači najviše inspiriraju?

Aleksandar: The Whitest Boy Alive oba albuma, Kings of Convenience – *Declaration of Dependence*, Juice – *Hiphopium 1*, kao i – *Od blata do zlata*.

Milan: Enigma: *MCMXC a.D.*

Sergej: Deponija: *Kič i Šund nas 'leboim 'rane*.

KUŽIŠ?! Nedavno ste imali nastup i u Subotici i zanima me kakvi su vam dojmovi? Isto tako,

u kojim mjestima ili gradovima najviše uživate nastupati?

U Subotici smo imali prvi službeni nastup prije tri godine. Uvijek se tamo super provedemo, ove godine smo svirali dva puta u Subotici. Godi nam Beograd, Subotica, nastup u Novom Sadu je bio zanimljiv.

KUŽIŠ?! Iza vas je jedan službeno objavljeni singl *Navijam za tebe*, s kojim ste pokupili hvalospjeve kritike. Kada možemo očekivati album? Vjerujem da vas to svi pitaju...

Polako, korak po korak, trebamo prvo objaviti par singlova.

KUŽIŠ?! Preporučite našim čitateljima nešto zanimljivo za slušanje/gledanje/čitanje.

Aleksandar: **Borislav Pekić** *Besnilo* i *Vreme čuda*, od **Gorana Markovića** bilo što, *Rocky 4*, *Sweet Trip* – *Air Supply*.

Nikola: *Odbrana i poslednji dani* **Borislav Pekić**, *Afrički učitelj* **Gorana Kojadinovića**.

Milan: *Alhemičar* **Paulo Coelho**, *Na Drini ćuprija* **Ivo Andrić**.

Sergej: **Vlasta Trajković** i **Hari Kvoter** (muzika), **Gilles Deleuze** i **Claire Parnet** – *Dijalozi*, **Friedrich Nietzsche** *Genealogija morala*.

KUŽIŠ?! Kada i gdje ponovo možemo uhvatiti VHS Stereo uživo?

Dobro pitanje, za sada nemamo ništa zakazano.

Ivan Benčik

KINGDOMS OF AMALUR RE-RECKONING

Kingdoms of Amalur: Reckoning

Kingdoms of Amalur: Reckoning je akcijska igra iz 2012. godine za Microsoft Windows, PlayStation 3 i Xbox 360 koju su razvili Big Huge Games i 38 Studios, koji su također objavili igru s Electronic Artsom. Dana 6. rujna 2018. prava za igricu otkupio je THQ Nordic, koji je izdao Kingdoms of Amalur: Re-Reckoning, remaster igre, 8. rujna 2020. Početkom prosinca 2021. najavljeno je da će igra dobiti svoju treću DLC ekspanziju, pod nazivom Fatesworn, neposredno prije desete godišnjice originalne igre.

Osnovne informacije

Kingdoms of Amalur sadrži pet različitih regija, četiri rase koje se mogu igrati i tri stabla klasa s 22 sposobnosti po stablu. Četiri rase koje se mogu igrati su »Almain« (Civilizirani ljudi), »Dokkalfar« (Mračni vilenjaci), »Ljosalfar« (Svjetli vilenjaci) i »Varani« (Nomadski ljudi). Igrač počinje kao »Fateless«, ali može nakon toga odabrati klasu između tri dostupne u igri, koje su podijeljene na moć, finoću i čarobnjaštvo. Dok se igrač bori i stječe iskustvo, dodatne razine se otključavaju. Sa svakom dobivenom razinom, igrač dobiva tri boda sposobnosti koje može uložiti u sustav stabla vještina za otključavanje ili povećanje svojih sposobnosti ili stavljanje bodova u jedno od drugih stabala. Borba se temelji na vremenu pritiskanja gumba, slično akcijskoj role-playing igrici, s povremenim brzim scenama događaja. Borba uključuje sustav »sudbine« koji omogućuje igračima da akumuliraju »bodove sudbine« i konačno uđu u »Reckoning Mode«, usporeni način rada koji omogućuje igraču da brzo uništi neprijatelje. Način obračuna

može završiti na igračevu naredbu, s pražnjenjem trake sudbine ili činom »Fateshiftinga« neprijatelja koji uključuje izvođenje brutalnog završnog poteza nad jednim neprijateljem.

Mogućnosti i oružje igrača

Igrač može putovati kopnom, skakati s unaprijed određenih mjesta i plivati u vodi. Igrač ima mogućnost komuniciranja, pljačkanja ili ubijanja NPC-ova; svaki od ovih postupaka ima svoje posljedice. Osni-vač 38 Studios Curt Schilling rekao je da će stil igre biti brak između God of War i The Elder Scrolls IV: Oblivion.

Oružje i oklopi mogu se kupiti u trgovinama, opljačkati od palih neprijatelja ili otkriti među skrivenim blagom. Rjeđi i bolji se dodjeljuju u sklopu zadataka. Međutim, najbolje oružje i oklopi postižu se samo izradom. Dok je visokokvalitetni materijal za izradu rijedak i skup, produljena duljina igre znači da igrač neizbježno dolazi u posjed neumjerenog broja oružja i oklopa, iz kojih se mogu spasiti potrebni dijelovi za izradu. Stoga će se sigurno pojaviti potrebni visokokvalitetni materijali za izradu. Osim toga, kvaliteta izrade ovisi o dvjema vještinama lika igrača »Blacksmithing« i »Sagecraft«. Svaki od njih može se nadograditi tijekom igre do deset razina. Prvi je izravno uključen u poboljšanje rezultata spasavanja ili izrade, dok drugi poboljšava sposobnost stvaranja čarobnih dragulja.

Ukoliko volite ovakav stil igrice, Kingdoms of Amalur je pravi izbor za vas!

Ivan Ušumović

Advent u Zagrebu

Ove godine *Advent u Zagrebu* počinje 26. studenoga i trajat će do 7. siječnja. Prva će se adventska svijeća upaliti 26. studenoga u 17 sati na fontani Manduševac na središnjem Trgu bana Josipa Jelačića. Istoga dana, dva sata kasnije, vrijeme je otvaranja atraktivnog klizališta na Trgu kralja Tomislava, a nedugo iza toga i paljenja svjetala na Zrinjercu. Dosadašnjim adventskim lokacijama u Gornjem i Donjem gradu pridružuju se i nove kao što su Park Grič, Stara Vlaška i druge.

Mile Kekin u Novom Sadu

Nakon prestanka rada *Hladnog piva*, **Mile Kekin** sa svojim triom stiže u Novi Sad 10. prosinca kada će

održati nastup u *Gerila baru*. U sat i pol svirke *Mile Kekin Trio* odsvirat će klasike *Hladnog piva* u izvornim

verzijama, neke pjesme sa svog solo albuma, ali i neke megahitove.

Karte po cijeni od 1.500 dinara mogu se nabaviti u *Gigstixu*, kako online tako i na svim prodajnim mjestima, dok će na dan koncerta one iznositi 1.800 dinara.

Božićni koncerti u Monoštoru i Somboru

Božićni koncert u Monoštoru, u organizaciji KUDH-a *Bodrog*, bit će održan 11. prosinca u crkvi sv. Petra i Pavla. HKUD *Vladimir Nazor* također priređuje božićni koncert pod nazivom *Tiha noć* 18. prosinca u velikoj dvorani Društva u Somboru. Prije koncerta će biti otvorena izložba božićnih kolača-božićnjaka.

Izložba Živa baština

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata priređuje reprezentativnu izložbu nematerijalne kulturne baštine Hrvata u Srbiji pod nazivom *Živa baština*. Otvaranje izložbe će biti u ponedjeljak, 28. studenoga, u 19 sati u predvorju Gradske kuće u Subotici.

Projekt ima za cilj na sveobuhvatan način prikazati dio bogate nematerijalne kulturne baštine Hrvata u Srbiji. Osim izložbe u Grdskoj kući i njezine virtualne inačice koja je također u pripremi, u planu je i tisak reprezentativnog kataloga, prezentacija obrađenih sadržaja na web adresi ZKVH-a i promotivni film.

22

PREPORUKA

EKV Unplugged Skoplje 1992.

Vjerujem kako nisam usamljen u ovome, ali kada mi netko spomene EKV, gotovo automatski zakolutam očima i poželim napustiti razgovor. Jer nakon toliko filmova, članka, eseja, knjiga, kao i forsiranja njihovih hitova na svim mainstream radijskim postajama u Srbiji okrenutih glazbi koju nazivamo zabavnom, jednostavno nije ostalo ništa više da se kaže. Bilo bi suvišno govoriti još jednom o njihovim tekstovima, sudbini nekih članova benda, koliko su bili genijalni itd. To smo zaista svi već čuli. No, ipak, na scenu stupa novo izdanje grupe EKV-a, odnosno snimka njihovog jedinstvenog akustičnog koncerta održanog u Skoplju 1992. godine. Ako se ne varam, ova grupa se strogo držala svojih električnih instrumenata, stoga slušanje »ištekanog« EKV-a, s malko drugačijim aranžmanima na nekim pjesmama je zaista više nego dobrodošlo osvježanje i ono što je naposljetku najbitnije: bend zvuči odlično u ovom izdanju. Kolutao ja očima ili ne, zapravo sam uživao slušajući ovaj album i shvatio kako još uvijek znam sve tekstove napamet.

I. Benčik

GLAZBA

Zena kralj

Zena kralj priča je o striktno ženskoj vojnoj jedinici Agojije, »dahomejskim Amazonkama«, koja je štitila Kraljevstvo Dahomej oko 1800. godine. U pitanju je monarhija koja je postojala od XVII. do kraja XIX. stoljeća na teritoriju današnje zapadne afričke države Benin. Imala je dobro organiziranu ekonomiju, a ono po čemu je najviše bila poznata je borbena i neustrašiva ženska vojna jedinica Agojije. Povijesno-epski spektakl, inspiriran istinitim događajima, *Zena kralj* snimljen je na osnovu priče o njihovim hrabrim dijelima i prati emotivno epsko putovanje generala jedinice Naniske (**Viola Davis**). Ona obučava sljedeću generaciju ratnica i priprema ih za bitku protiv neprijatelja koji je odlučio da uništi njihov način života, a među budućim ratnicama izdvaja se Nawi (**Thuso Mbedu**), djevojka snažne volje koju je njezin otac ponudio kralju nakon što je odbila udati se za starije i nasilne muškarce.

Redateljica filma je **Gina Prince-Bythewood**, dok glavne uloge tumače: **Lashana Lynch, Viola Davis, Thuso Mbedu, Hero Fiennes Tiffin, Sheila Atim**.

K. I. I.

FILM

Zec na mjesecu

Zec na mjesecu **Hrvoja Šalkovića** je roman koji na emotivan način govori o mladiću Teu, koji sve svoje životne odluke donosi samo na osnovu emocija i želja. Iako takvo što zahtijeva hrabrost, kroz roman postaju očite sve njegove nesigurnosti. S namjerom da postane pisac on odlazi na studije književnosti. Međutim, nakon smrti oca mora preuzeti obiteljski posao koji nema nikakve veze s onim što je u njegovom srcu. Žudnja za pisanom riječi Tea ne napušta te prodaje obiteljsku firmu kako bi nastavio u svom naumu.

Pored žudnje za profesijom koja se čini gotovo nedostižnom, Šalković opisuje odnos Tea i njegove površne djevojke koja ne obraća pažnju na njihov odnos ili njegove ideale, već je okovana u svijet materijalnog. Kroz ova dva glavna toka naracije autor pripovijeda i o ljubavi i svrhovitosti života. Značajan dio romana, iako se čini da je uvijek samo pozadina priče, posvećen je Zagrebu – načinu života u hrvatskoj prijestolnici, njegovim stanovnicima, mladim i entuzijastičnim došljacima koji se razočaraju pri prvom susretu, o snobovskim kafeima i istinskim prijateljima. Šalković odaje počast zbunjenom čovjeku i svom voljenom gradu.

I. Darabašić

KNJIGA

ŽIVA BAŠTINA

Nematerijalna kulturna baština
Hrvata u Srbiji
IZLOŽBA

Ponedjeljak,
28. XI. 2022.
s početkom u 19 sati
Predvorje Gradske kuće u Subotici

Program prekogranične suradnje između Republike Hrvatske i Republike Srbije
financiralo Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije Republike Hrvatske
Naziv projekta
NEMATERIJALNA KULturna BAŠTINA HRVATA U SRBIJI U FUNKCII RAZVOJA I SURADNJE
Partneri na projektu: Filozofski fakultet iz Osijeka i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata

